

A „tordai viccek”

A „helységcsúfolás” nemcsak Erdélyben, hanem Magyarországon, sőt világszerte népszerű megnyilatkozása a népi humornak. Az anekdotának ez a fajtája a szomszédos falvak, városok, illetve megyék kölcsönös féltékenységből, nemes versengéséből, vagy valami régi történelmi emlékből, haragból, vagy ellenségeskedésből ered. A csíkiak például állandóan évődnek a háromszékiekkel, a debreceniek a hajdúszoboszlóakkal; a szomszédos nagyváros a közeli kisvárossal...

Erdélyben különösen híresek a „tordai viccek”.

Torda mindössze harminc kilométernyire van Kolozsvártól, amely ősrégi főváros, Erdély büszkesége, igazi kultúrközpont; eleven erővel élnek benne az évszázados tradíciók és ódon kövei dicső, nagy múlt emlékeit őrzik. Tordának a kisvárosnak örök dicsősége, hogy falai között mondotta ki a tordai országgyűlés 1568-ban, egész Európában elsőnek a vallásszabadságot s nagy nevezetessége a vadregényes tordai hasadék, a hatalmas sóbánya s a gyógyító erejű sóstó. Egyébként pedig tipikus gazdaváros, jelentős számú román lakossággal... Mint a régebbi idők minden gazdavárosa, Torda is erősen maradi szellemű volt. Így aztán nem csoda, ha Kolozsvár, a mindig haladó szellemű kultúrváros, Erdély fejlődésének egyik kerékkötőjét látta Tordában. És a humor fegyverével ostromozta...

A tordai viccek azonban a békebeli humor termékei. Az élcelődés a kis gazdaváros maradisága felett az első világháború óta megszűnt. Torda Trianon után huszonkét esztendőn át osztozott az idegen uralom keserveiben Erdély koronájával, Kolozsvárral. Kolozsvár a bécsi döntés után felszabadult, Torda megszállás alatt maradt.

A kolozsváriak pedig ma nem élcelődnek a tordaiak felett, hanem könnyes szemmel néznek a Felek-hegy felé, amelyen a mai határ húzódik el s amely mögött Torda fekszik. Torda, amely ma a kisebbségi magyarság egyik haladó szellemű fellegvára.

A tordai fahíd

Híres fahídjukra a tordaiak rendkívül büszkék, mert ez a híd valóban ritka alkotmány; minden fából készült rajta, egyetlenegy vasszeg sincsen benne.

Mesélik (persze a kolozsváriak és nem a tordaiak), hogy egyszer szokatlanul nagy, súlyos uradalmi cséplőgépet akartak keresztülhajtani az ódon fahídon, de a híd őre nem engedte:

- Leszakad a híd a súlyos teher alatt, tehát nem mehet át rajta!

De a cséplőgép kísérői váltig erősködtek, hogy joguk van áthajtani a hídon. Végül is abban egyeztek meg, hogy a hídőr a városi tanácstól kérdezi meg, hogy átmehet-e a cséplőgép, vagy sem. A fogas kérdés eldöntésére a kupaktanács rögtön összeült és kimondta határozatilag:

- A cséplőgép nem hajthat át a hídon, mert a súlyos teher alatt az feltétlenül leszakad.

Szalad vissza a hídőr, hogy közölje a tanács határozatát a cséplőgép kísérőivel. Az atyafiak azonban már elutáltak a várakozást és közben szépen áthajtottak a cséplőgéppel, minden baj nélkül.

A hídőr nem nyugodott bele a törvényszegésbe, hanem maga mellé vett két városi rendőrt és utána szaladt a cséplőgépnek, amely még nem messze járt.

- A tanács kimondotta, -kiáltotta haragosan- hogy a híd leszakad, ha áthajtanak rajta kentek azzal a nehéz masinával! Azonnal forduljanak vissza!

Hiába hivatkoztak reá az atyafiak, hogy hát nem történt semmi baj, a cséplőgépet újra át kellett hajtaniok a hídon.

Épült itt helyben

A tordai híres fedett fahídon díszes tábla figyelmezteti az idegent az érdekes építmény eredetére.

Szól pedig a tábla imígyen:

„E híd épült, Isten segedelmével, itt helyben Tordán”.

Vigyázat!

A tordai gazdák nem mindig tértek reá a szekerükkel a hídra, amikor földjeikre mentek. Ha megrövidíthették az útjukat, áthajtottak az Aranyoson, sekély vizű gázlón. De bizony megesett, hogy áradás volt, s a gázlónál a megáradt folyó elsodort egy-egy gazdát lovastul és szekerestül.

A városi tanács, (rossz nyelvek szerint) a szerencsétlenségek elkerülése véget faoszlopra táblát tétetett, a gázló közepére, ezzel a felírással:

„Mikor a víz ezt a táblát elborítja, a gázlón áthajtani életveszélyes!”

A bölcs városi tanács

A tordai városi tanács sehogysem bírta leszoktatni a gazdákat, hogy ne hajtsanak át az Aranyos veszedelmes gázlóin. Miután már nagyon sok szerencsétlenség történt, végül is reászánta magát a város vezetősége, hogy kompot csináltat s ezen szállítja át a földjeikre igyekvő gazdákat szekerekkel, jószágaikkal együtt. A gazdák, hogy ne tegyenek nagy kerülőt a város egyetlen hídján át menve távoli földjeikre, szívesen megfizették a kompon való átkelés díját, a hat krajcárt, a kétlovas, vagy kétökrös szekér után. Ezekből a díjakból törlesztette a város a drága pénzért, hitelbe vásárolt kompot.

Egy őszi reggelen a kupaktanács éppen együtt ült, amikor lélekszakadva beront a komp őre és kétségbeesetten jelenti, hogy a komp eltűnt; a kiáradt Aranyos hullámai leszakították a láncról és elragadták.

Persze a vészes hír nagy riadalmat keltett a tanácsban, szidták a komp őrét, sopánkodtak, veszekedtek. A gazdasági tanácsos, aki igen bölcs ember hírében állott, igyekezett megnyugtatni a kedélyeket s rögtön előállt egy indítvánnyal:

- Ha a komp megkerül, nincsen semmi baj és nem éri különösebb kár a várost. Az első teendő, hogy előkerítsük a kompot. Azt indítványozom tehát, hogy küldjünk azonnal három lovas legényt az Aranyos mentén lefelé, hármat pedig felfelé, hogy keressék meg a kompot, s ha megtalálják, vontassák vissza a helyére.

Az indítványt a városi tanács egyhangúlag, nagy lelkesedéssel elfogadta s három lovas legény azonnal útnak eredt a folyó mentén lefelé, három pedig a vízfolyással ellenkező irányban, felfelé...

Orbók Attila író, újságíró 1887-ben, Pozsonyban született unitárius családban. A kolozsvári egyetemen szerzett jogi doktorátust. 1910-től budapesti újságíróként több lapnál is dolgozott, 1912-től a Magyarország című lap párizsi tudósítója volt. Egy évig katonai szolgálatot teljesített,

majd az Országos Hadigondozó sajtóreferense-ként tevékenykedett. A forradalom alatt Svájcban Andrassy Gyula gróf diplomáciai missziójának volt a tagja. 1920-tól két éven át Bihar vármegyének nemzetgyűlési képviselője volt, pártonkívüli programmal. A párizsi bé-ke tárgyaláson a budapesti és az amerikai lapok tudósítójaként vett részt, 1945 után a Kisgazdapárt sajtóosztályának volt dolgozója. Fő-titkára volt a Magyar írók Egyesületének. Írt több modern regényt, melyben a nagyvárosi légkört és a háború utáni erkölcsöket festette le. Ismert számos kabarétréfája, filmforgatókönyve és színdarabja. Ana-tole France és Maupassant avatott tollú tolmácsolója volt. Budapesten hunyt el 1964-ben. [\[1\]](#)

Orbók Attila tordai viccei 1940-ben jelentek meg Erdély mosolya című kötetében. A könyv, ahogy alcíme is mutatja, az erdélyi humor gyöngyszemeinek gyűjteménye -Erdély nagyjai, Fortélyos góbék- vidám erdélyiek, Tordai viccek-, a végén több mint harminc oldalon kiegészülve Kriza János Vadrózsák című székely népköltési gyűjteményéből szemezgetett népdalokkal, öntöző versikével, „tanálós” kérdésekkel és táncszókkal.

[\[1\] http://tudastar.unitarius.hu/pantheon/pantheon/orbokattila.htm](http://tudastar.unitarius.hu/pantheon/pantheon/orbokattila.htm)

Forrás:

Orbók Attila: Erdély mosolya. Az erdélyi humor gyöngyszemeinek gyűjteménye. Pantheon Kiadás. Budapest, 1940.167-170, 172-174.